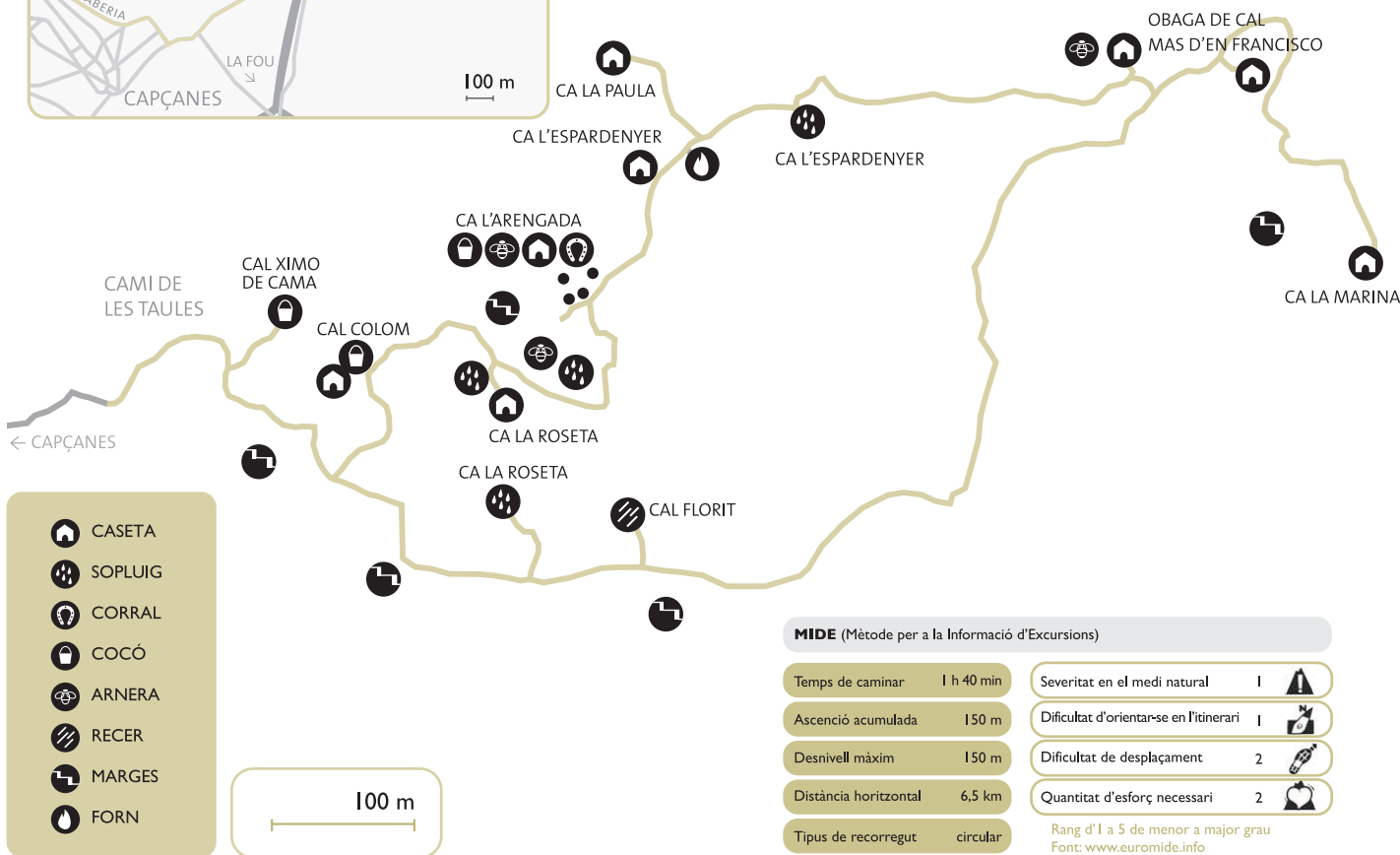
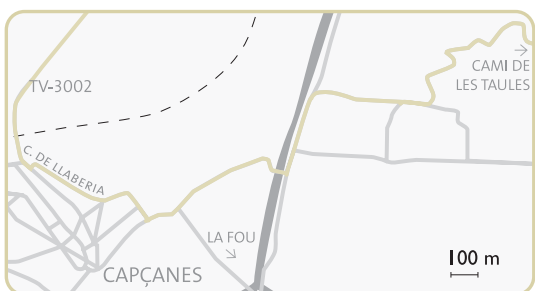
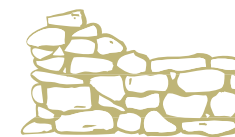

ITINERARI DE LA PEDRA EN SEC DE LES TAULES

Des de l'entrada al poble de Capçanes pel nord, ens desviem a l'esquerra passant pel costat de la Cooperativa, i agafem el carrer de Llaberia. Voregem el nucli urbà fins arribar als camps de conreu, on continuem a l'esquerra pel camí cimentat; deixem a la dreta el camí que ens portaria cap al barranc de la Vall. Creuem la riera de Capçanes i la remuntem. Agafem el segon camí que trobem a mà dreta que puja decidit cap a les Taules. Si continuéssim remuntant la riera arribaríem a Marçà.

Seguim el camí amunt sense desviar-nos fins trobar-nos el primer element, el cocó de cal Ximo de Cama. Tornem al camí principal i uns 150 m més amunt agafem el sender a l'esquerra que ens portarà a la caseta doble i al cocó de Cal Colom. Continuant pel sender trobarem diversos elements, entre els que destaca el complex de Ca l'Arençada per la diversitat d'estructures que presenta. Un cop arribem a un camí ample, remuntarem un tros amunt per visitar dos elements, la caseta de l'obaga de Mas d'en Francisco i la de Ca la Marina. Tornarem enrere i seguirem camí avall, gaudint de les esplèndides vistes sobre el nucli de Capçanes. Cap al final del recorregut visitarem encara dos elements més, el recer de Cal Florit i el soplug de Ca la Roseta.

RUTA DE LA PEDRA SECA CAPÇANES

EL PATRIMONI DE PEDRA EN SEC A CAPÇANES. LA PARTIDA DE LES TAULES

El municipi de Capçanes, que forma part de la comarca del Priorat, se situa en una de les dues àrees amb més riquesa en construccions de pedra en sec de la comarca (l'altra és la zona del riu Montsant i les serres que l'envolten). A la zona de les Taules, situada a l'est del nucli urbà de Capçanes, s'hi aplega una gran diversitat d'elements de pedra en sec en un espai força reduït. Hi podem observar marges, casetes, soplugs, corrals, cocons, armariets, arneres, clapers, recers i un forn de calç. Es tracta d'una zona conreada des d'antic pels mitgers, els pagesos i jornalers més pobres que treballaven les terres menys productives.

Aquesta diversitat i, al mateix temps, concentració d'elements en un espai reduït, ha permès el disseny del present itinerari, que té per objectiu donar a conèixer aquest patrimoni tant valuós i, també, recuperar els noms i renoms de les edificacions i els seus antics propietaris.

L'ART DE LA PEDRA EN SEC

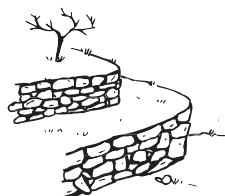
L'art de la pedra en sec es basa en la utilització únicament de pedra per realitzar estructures i construccions, sense cap mena de morter que ajudi a l'assentament de les pedres i serveixi de ciment d'unió. De vegades s'utilitzen argiles o fangs per reomplir els espais entre les pedres però sense funció cimentant.

Els orígens de l'art de la pedra en sec són incerts però de ben segur antics, situats possiblement en les cultures megalítiques europees. Des dels inicis de l'agricultura l'home ha tingut en la pedra un element auxiliar que li ha servit per anivellar el terreny, protegir els ramats, conservar el gel, el vi, l'aigua i els aliments, etc. Però va ser durant els segles XIII-XIV i els XVIII-XIX quan l'increment de la població va portar a l'extensió de l'art de la pedra en sec per tot Catalunya, construccions que encara podem admirar avui en dia, tot i que en alguns casos comencen a acusar el pas del temps.

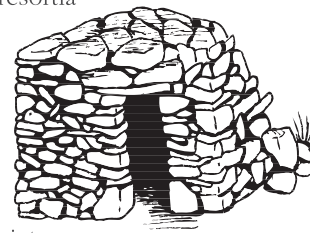
Cal indicar que es tracta d'un art que ha evolucionat de manera semblant a tota l'àrea mediterrània, d'oest a est, amb estructures i edificacions de característiques ben similars.

TIPOLOGIA DE LES CONSTRUCCIONS DE LA RUTA DE LA PEDRA EN SEC DE LES TAULES

MARGES: és l'element més comú de l'arquitectura de pedra en sec i està lligat sobretot als conreus de la vinya, olivera, ametller i garrofer. Permetien el conreu de la terra en indrets originalment amb un gran pendent, suportant les terrasses excavades a les muntanyes. Adossats als marges hi podem trobar altres elements constructius, com ara casetes, soplugs, arneres i armariets o amagatalls. També s'hi afegien escales que permetien l'accés als diferents bancals.

CASETES: es poden considerar les obres majors de l'art de la pedra en sec. Sovint servien per allotjar conjuntament els pagesos i l'animal però en alguns casos es realitzaven estances separades. La coberta es feia posant filada sobre filada de pedra, amb la superior que sobresortia lleugerament respecte la inferior, fins arribar a tancar la coberta. Les fileres de lloses s'inclinaven una mica cap enfora, per evitar que entrés l'aigua. Per ajudar a impermeabilitzar la construcció sovint es recobria la coberta amb lloses, pedruscall o terra, on s'hi plantaven lliris per assentar-la.

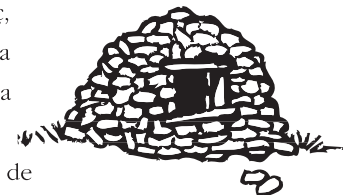
SOPLUG: és una construcció en general adossada al marge, que serveix de suport per aguantar la llinda i el sostre. L'habitable resultant era en general de petites dimensions, per encabir una o dues persones i s'utilitzava principalment per refugiar-se en cas de mal temps. També s'hi podien guardar les eines de treball o mantenir-hi aliments en fresc.

ARNERES: són cavitats realitzades als marges, orientades sempre a migdia, tot i que en alguns casos s'arribaven a construir edificis separats específicament per a allotjar les abelles. Dins la cavitat s'hi instal·lava l'arnera pròpiament, generalment d'escorça d'alzina.

COCONS: són cavitats naturals o excavades per l'home, en general de petites dimensions, que permetien emmagatzemar l'aigua procedent de l'escorrentia del terreny. L'interior estava aïllat en general amb calç, per impermeabilitzar la construcció. La seva dimensió anava sovint lligada a les necessitats de consum d'aigua de l'animal de treball ja que el pagès poques vegades tastava l'aigua, la seva provisió de líquid era el carretell, recipient de 2 litres de capacitat i ple de vi. Més modernament, l'aigua també es feia servir per ensulfatar.

CORRALS: són espais per guardar el bestiar que es delimitaven amb murs de pedra seca.

FORN DE CALÇ: el forn s'excavava en un lloc amb pendent, per estalviar la construcció de part de la paret i poder carregar-lo més fàcilment. En el cas de Capçanes, però, el forn s'ubica en un lloc pla. S'utilitzava per coure pedra calcària i aconseguir la calç que s'utilitzava per a la construcció o per a pintar.

* **ADHOC**
sostenibilitat ambiental

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
i Habitatge

